

Manželství jako trvalé společenství muže a ženy založené předepsaným způsobem za splnění zákonem stanovených podmínek, jehož hlavním účelem je založení rodiny a řádná výchova dětí, je významnou právní institucí rodinného a společenského života, a proto si také vztahy vznikající v tomto soužití vyžadují právní úpravu. Uzavřením manželství se tak manželé podrobují řadě právních norem, které mají vliv na jejich společný život. Neznamená to však, že by manželé uzavřením manželství ztráceli něco ze svého dosavadního právního postavení, pouze na určité právní vztahy v budoucnu vzniklé se vztahuje zvláštní právní úprava. Tento zvláštní režim dopadá na majetkové vztahy mezi manžely, rovněž i na majetkové vztahy mezi manžely a třetími osobami a jeho cílem je podřídit tyto vztahy společným zájmům manželů, resp. zájmům jejich rodiny.

Právní úprava majetkových vztahů mezi manžely modifikuje obecnou úpravu vlastnického práva a závazkového práva v občanském zákoníku. Z hlediska vlastnického práva se jedná o vytvoření specifického typu spoluvlastnictví ke společnému majetku. Manželé mají právo užívat pro potřeby své i rodiny společně věci, aniž by byl vyjádřen jejich podíl. V oblasti závazkového práva jsou závazky manželů týkající se společného majetku solidárními závazky a manželé jsou omezeni při uzavírání určitých smluv mezi sebou.

Zvláštní soubor právních norem upravujících všechny majetkové vztahy, které vznikají uzavřením manželství se nazývá manželské majetkové právo. Základem právní regulace manželských majetkových vztahů je občanský zákoník, který ve svých ustanoveních upravuje společné jmění manželů jako majetkové společenství, které je vázáno na vznik manželství a může vzniknout jen mezi manžely. Přestože byl do českého právního řádu zakotven institut registrovaného partnerství zákonem č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, nevztahují se ustanovení týkající se společného jmění manželů na tyto osoby, protože toto ještě nebylo promítnuto do ustanovení občanského zákoníku o společném jmění manželů. Pozdější změna však není vyloučena. Občanský zákoník dále upravuje majetková práva a povinnosti manželů v ustanoveních týkajících se společného nájmu bytu manžely (§ 703 a násl. OZ) a dědění (§ 473 OZ). Pouze právní úprava vyživovacích poměrů se nachází v zákoně o rodině, jedná se o vyživovací

povinnost mezi manžely (§ 91 zák. o rodině) a výživné rozvedeného manžela (§ 92 a násl. zák. o rodině). Uzavření manželství se projeví i ve veřejnoprávní oblasti (např. daňové zákony).

Ve své diplomové práci se zabývám především otázkou společného jmění manželů. Pokusila jsem se pojmout do své práce postupně jednotlivé aspekty tohoto institutu. Protože konstantní judikatura vyšších soudů působí na rozhodování soudů nižších v obdobných případech a judikatura týkající se společného jmění manželů je četná, tak jsem do své práce zařadila řadu judikátů, které pomohou lépe porozumět institutu společnému jmění manželů. Zásadní rozhodnutí a stanoviska soudů úpravu společného jmění manželů v občanském zákoníku nejen vykládají, ale i dotvářejí.

Práci jsem rozdělila do devíti kapitol. Nejprve se zabývám přehledem historického vývoje těchto vztahů. Poté věnuji postupně pozornost pojmu, vzniku, rozsahu společného jmění a jeho správě, následuje pojednání o vztahu společného jmění a podnikání a možnosti manželů modifikovat zákonné majetkové společenství. V posledních dvou kapitolách se zaměřuji na zánik a vypořádání společného jmění.